

О. В. Шапаренко,

Харківський інститут фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі, м. Харків

ВПЛИВ РІЗНОМАНІТНОСТІ ТА ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ НА УКРАЇНСЬКУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА МОВУ

INFLUENCE OF DIVERSITY AND MULTICULTURISM ON UKRAINIAN IDENTITY AND LANGUAGE

This article takes the increasingly global nature of society in the world, and in Ukraine in particular, as the framework for reviewing influence of diversity and multiculturalism on Ukrainian people's national identity. The work is aimed at finding the ways of becoming global preserving national identity. The problems of diversity in Ukraine are viewed in relation to the impact of globalisation processes and multiculturalism as a way to respond to this diversity. The data proving ethnic, religious, language diversity is presented. Values of autonomy and equality as basics for the theory of multiculturalism are revealed. Culture is said to be instrumentally valuable to individuals for choice and self-respect. The typology of language policies that can be used to classify responses to cultural diversity at given points in a country's history is introduced; the formal nature of language diversity policy in the Soviet Union and its negative impact on Ukrainian identity formation is shown.

The possible ways of becoming part of the global world preserving country's identity are outlined as full interaction between citizens, understanding and engaging with issues concerning the wider world, making sense of identity and developing a sense of belonging, establishing the relationship between global processes and local experiences.

Key words: multiculturalism, identity, diversity, globalisation, interdependence, Ukrainian people.

ВПЛИВ РІЗНОМАНІТНОСТІ ТА ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ НА УКРАЇНСЬКУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА МОВУ

В роботі досліджуються зростаюча розмаїтність в Україні, зокрема у зв'язку із впливом глобалізаційних процесів та полікультурність як спосіб реагування на це розмаїття. Наголошується, що для українського народу, щоб зберегти свою ідентичність на шляху до глобалізованого світу, необхідно розвивати почуття приналежності, повну взаємодію між громадянами; вирішальне значення має встановлення відносин між глобальними процесами та місцевим досвідом.

Ключові слова: полікультурність, ідентичність, розмаїття, глобалізація, взаємозалежність, український народ.

ВЛИЯНИЕ РАЗНООБРАЗИЯ И ПОЛИКУЛЬТУРНОСТИ НА УКРАИНСКУЮ ИДЕНТИЧНОСТЬ И ЯЗЫК

В работе исследуются растущее многообразие в Украине, в частности в связи с влиянием глобализационных процессов, и поликультурность как способ реагирования на это многообразие. Отмечается, что для украинского народа, чтобы сохранить свою идентичность, двигаясь к глобализированному миру, необходимо развивать чувство принадлежности, осущестлять полное взаимодействие граждан; решающее значение имеет установление отношений между глобализационными процессами и опытом на местах.

Ключевые слова: поликультурность, идентичность, многообразие, глобализация, взаимозависимость, украинский народ.

The relevance of the theme is caused by current political, geopolitical, historical and cultural processes linking Ukraine with the rest of the world. The Ajebo report on *Diversity and Citizenship: Curriculum Review* states that «everyone's lives are shaped by the forces of globalisation, increased migration, and greater social pluralism» [1; p. 20]. In Ukraine, like in many other countries, globalisation is having a strong impact at social, economic and cultural levels which is causing rapid social changes. These changes are also often connected with the ambiguity about identity and sense of place in the world. Debates about the relationships between race, religion, culture and identity in response to the Revolution of Dignity, annexation of the Crimea by Russia, increase in economic migration, global and local terrorism and the impact of the consumer culture have led to Ukrainian politicians, for example, promoting the need for a major debate on unitarity which has become linked to citizenship. A number of researchers argue, that young people are most directly affected by globalisation and therefore central to current debates on entering global space identifying themselves as a nation. They are experiencing globalisation on an everyday basis through employment patterns, the friendship groups they develop, their usage of the internet (particularly for social networking) and wider cultural influences on their lifestyles [3, p. 48-61]. They are the main targets of global consumer cultures and are increasingly targeted with messages concerning global social problems [6, p. 1-14].

The article is aimed at viewing problems of diversity and multiculturalism in Ukraine, and finding possible ways of becoming global preserving national identity.

A great number of scholars, including Held, McGrew, Ray, Robertson, Tomlinson, Castells, Urry researched the problem of globalisation and its relation to identity [5; 9; 13; 14; 18; 20]. Giddens suggests that globalisation can be defined as «the intensification of worldwide social relations which link distant localities in such a way that local happenings are shaped by events occurring many miles away and vice versa»[9]. However, we agree with Bourn who supports Harvey's idea that globalisation should primarily be regarded as being about the interdependence of societies on a world scale, about existing links and those that can be developed globally between individuals, communities, nations and organisations [3].

Discussing the issue of diversity, we consider the definition of Merriam-Webster dictionary which describes the term «diversity» as:

– the condition of having or being composed of differing elements: variety; **especially:** the inclusion of different types of people (as people of different races or cultures) in a group or organization.

– an instance of being composed of differing elements or qualities: an instance of being diverse [12].

That diversity characterizes the vast majority of the countries in the world, on the other hand, identitarian claims of ethnic, religious and cultural varieties are becoming even stronger. The Ukraine Demographics Profile 2014 [17] demonstrates ethnic, religious and language diversity of the country:

Ethnic groups	Ukrainian 77.8%, Russian 17.3%, Belarusian 0.6%, Moldovan 0.5%, Crimean Tatar 0.5%, Bulgarian 0.4%, Hungarian 0.3%, Romanian 0.3%, Polish 0.3%, Jewish 0.2%, other 1.8% (2001 est.)
Religions	Orthodox (includes Ukrainian Autocephalous Orthodox (UAOC), Ukrainian Orthodox – Kyiv Patriarchate (UOC-KP), Ukrainian Orthodox – Moscow Patriarchate (UOC-MP), Ukrainian Greek Catholic, Roman Catholic, Protestant, Muslim, Jewish

Languages	Ukrainian (official) 67%, Russian (regional language) 24%, other (includes small Romanian-, Polish-, and Hungarian-speaking minorities) 9% note: 2012 legislation enables a language spoken by at least 10% of an oblast's population to be given the status of «regional language,» allowing for its use in courts, schools, and other government institutions; Ukrainian remains the country's only official nationwide language.
-----------	---

Such developments towards diversity seriously challenge the governments, which react to them through different policies, ranging from assimilationism and integrationism, to differentialism. The latter, not always intentionally conceived, involves indirect exclusion, implicit in cultural and institutional practices and active exclusion, which may go as far as apartheid and even genocide [3, p. 49].

In respond to cultural and religious diversity a theory of multiculturalism was created. In language policies it serves as a possible way of coping with challenges caused by ethnic and cultural diversity. Will Kymlicka has developed this most influential theory based on the liberal values of autonomy and equality [10; 16]. Culture is said to be instrumentally valuable to individuals, for two reasons. Firstly, it enables individual autonomy. One important condition of autonomy is having an adequate range of options from which to choose. Cultures provide contexts of choice, which provide and make meaningful the social scripts and narratives from which people fashion their lives [2]. Secondly, culture is instrumentally valuable for individual self-respect. Basing on communitarian and nationalistic theories, Will Kymlicka argues that there is a deep and general connection between a person's self-respect and the respect accorded to their cultural group. Multicultural claims include religion, language, ethnicity, nationality, and race. Language and religion are at the heart of many claims for cultural accommodation by immigrants. The key claim made by minority nations is for self-government rights [16]. Kymlicka, like other liberal theorists of multiculturalism, point out that states cannot be neutral with respect to culture. In culturally diverse societies, we can easily find patterns of state support for some cultural groups over others. While states may prohibit racial discrimination and avoid official establishment of religion, they cannot avoid establishing one language for public schooling and other state services (language being a paradigmatic marker of culture) [10, p. 111].

Sarah Song introduces a rough typology of language policies that can be used to classify responses to cultural diversity at given points in a country's history. The first category, the smallest one, includes countries which are essentially monolingual and favour monolingual language policies, including in education. The second category of countries are those which hold a monolingual national language policy and a monolingual educational policy, with limited recognition of their multilingual nature, derived from regional languages and immigrant populations (France). In the third category of countries the language of the majority is the dominant one, but it has no constitutional or official status and there is some scope within the school system for bilingual education on a transitional basis (i.e. use of the mother tongue in order to better accede to the dominant language at a later stage). The United States is an example in this category. A fourth category of countries includes Nation-States which give some institutional recognition to their multilingual character without truly promoting diversity (Belgium and Switzerland). Canada is referred by Sarah Song to the fifth category, as a country which has two official languages but which recognizes the possibility of schooling in other languages including native languages [16].

A sixth category, according to the researcher, includes those federal States which attempted to develop linguistic diversity as well as to promote the use of a single language of wider communication (The ex-Soviet Union and the ex-Yugoslavia). Sarah Song considers their policies regarding linguistic diversity generous and the most fragile in times of social crisis. The author notes, that the policy of the Soviet Union was based on the assumption that socialization to the new revolutionary ideas depended primarily on education in the mother tongues and, at a later stage, the learning of Russian as the language of national cohesion [16]. The Ukrainian researcher of problems of national identity Mykola Ryabchuk argues, that all these was done formally; the Ukrainian language in the USSR formally was not banned, but the perfect system of educational, promotional, administrative measures resulted in a spectacular phenomenon of «national faint» (a term belongs to Zabuzhko). Consequently, M. Riabchuk concludes that none of the nineteenth or twentieth century transformations in Ukraine led to formation of national identity, on the contrary – the most favorable conditions were created so that millions of «locals» firmly borrowed hatred and contempt for all Ukrainian – primarily to language as the main manifestation and symbol of Ukrainian identity from the Russian colonialists [15, p. 206 – 207].

Opposing Russian aggression nowadays, the Ukrainian people have succeeded in consolidating even more than for the whole period since proclaiming independence in 1993, being proud of their language, culture, and history. At the same time, the year of 2016 is announced to be the year of English language in Ukraine. However, the national interests of Ukraine are harmed by excessive politicization of ethnicity that reinforce confrontation (linguistic, ethnic, inter-confessional, geopolitical) when the fore demands political autonomy. Such processes generate conflicts and threaten the national security of Ukraine. A variety of ethnic, religious, regional composition of Ukrainian society can only be a factor of stability in the conditions of full interaction between citizens, when different segments will form a single civil and national community, a political nation.

To sum up, the debate concerning nation-building is even more complex to the extent that language groups cross national boundaries, and political instability and economic crisis have a great impact on it. UNESCO's position over the last five decades has been to promote wherever possible, the right to learn in one's mother tongue, as well as the right to access to languages of wider communication [19]. An increasingly-interdependent world characterized by diversity makes this goal an essential priority. There is no lasting democracy or social justice, let alone peace, without such respect and understanding [11]. Full interaction between citizens, understanding and engaging with issues concerning the wider world, making sense of identity and developing a sense of belonging, establishing the relationship between global processes and local experiences will probably contribute to preserving national identity of Ukrainians in global world. The recent developments in Ukrainian policy towards EU give hope for building true democracy in Ukraine.

References:

1. Ajegbo K., Kiwan D., Sharma S. Diversity and Curriculum Review / K. Ajegbo. – London : DfES, 2007. – P. 20.
2. Appiah A. The Ethics of Identity / A. Appiah. – Princeton : Princeton University Press, 2005. – 358 p.
3. Bourn D. Young people, identity and living in a global society / D. Bourn // Policy & Practice: A Development Education Review, Vol. 7, Autumn, 2008. – P. 48–61.
4. Burbules N. Globalization and Education: Critical Perspectives / N. Burbules, C. Torres. – New York : Routledge, 2000. – P. 1–26.
5. Castells M. The Rise of the Network Society / M. Castells. – Cambridge : Blackwell Publishers, Inc., 2000. – 594 p.
6. Dolby N. Youth Moves – Identities and education in global perspectives / N. Dolby, F. Rizvi. – New York : Routledge, 2008. – P. 1–14.
7. Edwards R., Usher R. Globalisation and Pedagogy / R. Edwards, R. Usher. – London : Routledge, second edition, 2008. – 200 p.
8. Giddens A. Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age / A. Giddens. – Cambridge : Polity Press, 1991. – 264 p.

9. Held D. & McGrew A. The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate / D. Held. – Cambridge : Polity Press, 2003. – 624 p.
10. Kymlicka W. The Rights of Minority Cultures / W. Kymlicka. – Oxford : Oxford University Press, 1995. – P. 111.
11. McAll C. Class, Ethnicity and Social Inequality / C. McAll. – McGill University Press, 1990. – 295 p.
12. Meriam-Webster Dictionary / [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.merriam-webster.com/dictionary/diversity>.
13. Ray L. Globalisation and Everyday Life / L. Ray. – Abingdon : Routledge, 2007.
14. Robertson R. Globalisation: Social Theory and Global Culture / R. Robertson. – London : Sage, 1992. – 224 p.
15. Рябчук Микола. Українські комплекси / Національна ідентичність: Хрестоматія. // Упоряд. Т. С. Воропай. – Харків : Крок, 2002. – 316 с.
16. Song S. Multiculturalism / S. Song // Edward N. Zalta (ed.) // The Stanford Encyclopedia of Philosophy, Spring 2014 Edition // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://plato.stanford.edu/archives/spr2014/entries/multiculturalism/>.
17. The Ukraine Demographics Profile 2014 / [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.indexmundi.com/ukraine/demographics_profile.html
18. Tomlinson J. Globalisation and Culture / J. Tomlinson. – Chicago : Chicago Press, 1999. – 238 p.
19. UNESCO 144 EX/15 Item 4.4.1. Protection and Promotion of the Cultural Rights of Persons Belonging to Minorities within UNESCO's fields of Competence/ UNESCO Headquarters. – Paris, April, 1994.
20. Urry J. Global Complexity / J. Urry. – Cambridge : Polity Press, 2003. – 172 p.

УДК 81'373.423

О. М. Демська,

Національний університет «Кієво-Могилянська академія», м. Київ

ЗАПОЗИЧУВАННЯ Й ОМОНІМІЯ

У статті розглянуто процес запозичування слів з однієї мови або мов у іншу як передумову, причину появи омонімів та омонімії у мові. Виділено основні моделі запозичування та їхні наслідки для лексичної системи мови.

Ключові слова: омонім, омонімія, запозичування, мова-донор, мова-реципієнт.

ЗАЙМСТВОВАНИЯ И ОМОНИМИЯ

В статье рассмотрен процесс заимствования слов из одного языка или языков в другой как предпосылка, причина появления омонимов и омонимии в языке. Выделены основные модели заимствования и их последствия для лексической системы языка.

Ключевые слова: омоним, омонимия, заимствования, язык-донор, язык-реципиент.

BORROWING AND HOMONYMS

The article highlights the process of loan-words transition from one language(s) into another as a precondition, a reason for homonyms occurrence in language. The main models of loan-words and their consequences for lexical system of language are defined.

Key words: homonym, homonymy, loan-words, source language, target language.

Починаючи від О. Потєбні й упродовж усього ХХ ст. в інтелектуальному просторі, до якого належала українське мовознавство, проблема омонімії то потрапляли в епіцентр уваги вчених, то переміщувалися на периферію досліджень. Це витворило цілий спектр студій над омонімією, які охоплюють щонайменше такі аспекти: а) загальні питання проблеми тотожності форм та відмінності значень (Е. Галкіна-Федорук, В. Григорьев, М. Колесников, И. Тышлер, Ф. Филин та ін.); б) типологія і характер проявів явища омонімії (М. Барченкова, Л. Введенская, И. Щеболева, В. Истомина, О. Липатов, Л. Малаховский, Т. Назарова, П. Соболева та ін.); в) кореляція омонімії, полісемії та інших системних явищ мови (И. Альтман, В. Виноградов, Л. Новиков, М. Фалькович, П. Соболева, М. Якубовская etc); г) виникнення омоніміїчних відношень між відповідними одиницями мови: Л. Введенская, Т. Жерлицина, Л. Новиков, М. Палевская, З. Толмачова та ін.); г) граматичний, лексикографічний, історичний, комунікативний, класифікаційний, машинний тощо, чи часткові аспекти явища тотожності форм і відмінності змісту (Л. Корнилова, М. Палевская, Е. Шендельс, В. Виноградов, Т. Корованенко, Л. Кутина, Ю. Маслов, И. Иванова, О. Липатов, Л. Введенская, А. Шайкевич та ін.). У межах власне-українського мовознавства виділялися теми: а) загальнотеоретичні питання омонімії (А. Барзилович, А. Критенко, М. Муравіцька); б) проблеми меж омонімії та інших суміжних формально-змістових відношень між одиницями мови (Н. Клименко, Т. Муқан, Л. Лисиченко, Л. Полюга, І. Савченко); в) осмислення суті омоніміїчних відношень на різних мовних рівнях, їхня специфіка, залежно від типу омонімії (В. Кононенко, М. Демський, О. Пономарів, Н. Борисенко, Л. Кіндей, О. Кушлик, О. Шипнівська); г) наукове вивчення омонімії й омонімів у різних мовах, йдеться про зіставний аналіз, і про міжмовну омонімію, а також про омонімію окремих мов безвідносно до української (А. Барзилович, Н. Миронюк, П. Гладкий, Ф. Нікітіна). Й усіх дослідників об'єднує проблема походження омонімії, її джерела, передумови виникнення.

Не залежно від школи, як обов'язкову передумову появи лексичної омонімії засадничо було детерміновано процеси формального ототожнення семантично непов'язаних між собою одиниць чи то питомих, чи то чужих, первинних або вторинних, продиктовані як внутрішньомовними чинниками, так і позамовними. Усі процеси, що спричиняють появу формально ідентичних одиниць лексичного рівня з різними значеннями, сучасна мовознавча і європейська, і українська традиція послідовно об'єднала у такі основні чотири групи, які зазвичай називають шляхами виникнення омонімів: по-перше, історичні фонетичні зміни у складі мови; по-друге, словотворення; по-третє, розвиток багатозначності; і врешті, по-четверте, збіг звуко-графічного оформлення слів з непов'язаними між собою значеннями внаслідок запозичення або ототожнення питомих лексем. Саме запозичення прийнято вважати одним із найпродуктивніших шляхів появи омонімів у мові, але ці проблему розглядали доволі інструментально, проочуючи аспект зміни у межах лексичної системи мови внаслідок формально-змістового переструктурування семантичних груп слів. Цей аспект мотивує **актуальність** нашого дослідження і визначає його **мету**: розглянути запозичення як причину появи омонімів і, відповідно, змін у лексичній системі мови, засвідчити детермінованість збігу формально однакових мовних знаків, що різняться джерелом та часом походження, саме процесами як внутрішньомовного автозапозичування, так і міжмовного запозичування.

Виклад основного матеріалу. Процес засвоєння чужих слів з різних мов є явищем поширеним, таким, що виявляє більшу або меншу активність, залежачи від позамовних чинників. За умови, коли у мові з'являється запозичена лексична